

Рецензія

рецензента, доктора історичних наук, професора
Кліша Андрія Богдановича, про дисертацію Буяк Галини Богданівни на тему
«Громадсько-політична і просвітницька діяльність Богдана Хаварівського
(1948–2016)», подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії
за спеціальністю 032 «Історія та археологія»

в галузі знань 03 «Гуманітарні науки»

Дисертація Галини Буяк є першим цілісним і ґрунтовним дослідженням багатогранної діяльності Богдана Хаварівського – відомого філолога, педагога, архівіста, краєзнавця, митця, громадсько-політичного і культурно-просвітницького діяча. Авторка здійснила комплексний аналіз суспільно-політичних і культурних процесів на Тернопільщині другої половини ХХ – початку ХХІ ст. крізь призму особистісної біографії, що є безперечним здобутком праці.

Актуальність теми зумовлена недостатнім рівнем дослідження окресленого питання в українській історіографії. Дисертантка переконливо довела, що постать Богдана Хаварівського тривалий час залишалася поза полем системного історичного осмислення, попри значний внесок цієї постаті у формування національної самосвідомості, збереження історичної пам'яті, розвиток просвіти, культури та архівної справи.

Структура дисертації логічно вибудована, відповідає сформульованій меті та завданням дослідження. У вступі чітко окреслено об'єкт, предмет, методологію, наукову новизну, практичну цінність та апробацію результатів. Основна частина роботи складається з чотирьох розділів, у яких послідовно розкривається формування особистості Б. Хаварівського, його педагогічна, адміністративна, громадсько-політична, видавнича та мистецька діяльність.

Наукова новизна дослідження. У дисертації вперше в українській історичній науці здійснено комплексне дослідження життєвого шляху, громадсько-політичної, освітньої, архівної, культурно-просвітницької та мистецької діяльності Богдана Хаварівського як представника національно свідомої інтелігенції Тернопільщини другої половини ХХ – початку ХХІ ст.

На основі широкого кола джерел, включно з малодоступними архівними матеріалами, мемуаристикою та публіцистикою, авторкою введено до наукового вжитку низку нових фактів про організацію архівної справи в регіоні, участь Б. Хаварівського у процесах національного відродження кінця 1980-х – початку 1990-х рр., його внесок у розвиток національної школи, освіти, пошуково-меморіальної роботи; співпрацю з діаспорою та ролі у популяризації національної історичної пам'яті. Дисертантка також запропонувала авторське бачення типології українського інтелігента доби переходу від радянської до незалежної України на прикладі Б. Хаварівського.

Методологічну основу дисертації становить поєднання історико-біографічного та компаративного підходів із застосуванням принципів наукової об'єктивності, історизму та міждисциплінарності.

Серед переваг праці варто виокремити глибоке джерелознавче опрацювання. Авторка використала як опублікованих, так і значний масив неопублікованих архівних документів, зокрема з Державного архіву Тернопільської області. Ввела до наукового вжитку нові факти, документи, надала їм аргументованих трактувань та оцінок. Застосування сучасної методології, зокрема біографічного підходу, дозволило аналізувати окрему персоналію в контексті загальнонаціональних процесів. Критичний підхід до історіографії та джерел, опрацювання 749 джерел, підтверджує серйозність і масштабність рецензованого дослідження.

Особливої уваги заслуговує аналіз публіцистичної спадщини Б. Хаварівського, його ролі у відродженні просвітницького руху, популяризації «Пласту», участі у формуванні місцевої еліти в умовах трансформацій пострадянського суспільства. Робота написана в науковому стилі, відзначається високим рівнем стилістичної культури, доказовістю викладеного матеріалу.

Побажання для подальшого вдосконалення:

1. Варто було б залучити до дисертаційного дослідження матеріали усної історії.

2. Доцільним було б дослідити середовище діячів культури, митців, громадсько-політичних діячів з якими контактував Б. Хаварівський.

3. Доречно було б докладніше проаналізувати, як публіцистична діяльність Б. Хаварівського впливала на громадську думку, формування патріотичних наративів, молодіжний рух у регіоні.

Незважаючи на побажання, якість дослідження в цілому відповідає вимогам, які ставляться до дисертацій, що подаються на здобуття наукового ступеня доктора філософії. Усі положення роботи мають наукове обґрунтування, підтверджується використанням значного обсягу архівних джерел, періодики та наукової літератури. Авторка показала високий рівень аналітичного підходу до досліджуваної теми.

Відповідність роботи встановленим вимогам. Дисертаційна робота повністю відповідає вимогам, що пред'являються до наукових досліджень для здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 032 «Історія та археологія» (галузь знань 03 «Гуманітарні науки»). Усі положення, які були представлені на захист, є науково обґрунтованими, містять елементи наукової новизни та знаходять підтвердження в процесі дослідження. Авторка вдало реалізувала поставлену мету та визначені завдання, аргументовано та ґрунтовно викладаючи матеріал. Основні положення роботи логічно і послідовно представлені у висновках дисертації, а назва дослідження повною мірою відповідає його меті, структурі та змісту.

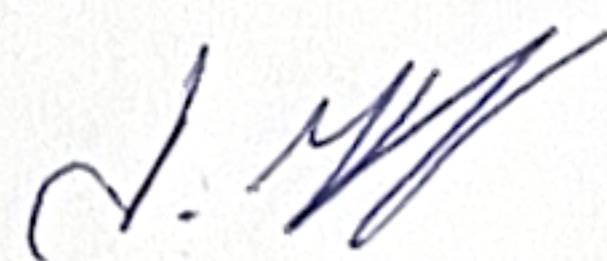
Дисертація Буяк Галини Богданівни на тему «Громадсько-політична і просвітницька діяльність Богдана Хаварівського (1948–2016)» є завершеним науковим дослідженням. Окреслені авторкою наукові положення та висновки є актуальними, логічно побудованими та підтвердженими достовірними джерелами. Враховуючи високу наукову новизну та обґрунтованість результатів дослідження, а також відповідність вимогам до дисертацій, авторка заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 032 «Історія та археологія», галузь знань 03 «Гуманітарні науки». На основі проведеного аналізу та оцінки дисертації, підтримую

рішення про присудження Буяк Галини Богданівни наукового ступеня доктора філософії.

В цілому, дисертація є надзвичайно актуальним і важливим дослідженням, що розкриває життя та діяльність Б. Хаварівського. Авторка демонструє не лише глибоке знання джерел і літератури, але й здатність до самостійної наукової роботи, а також до здійснення об'єктивного та системного аналізу складних історичних процесів.

Загальний висновок. Дисертація відповідає всім вимогам, що висуваються до наукових кваліфікаційних робіт на здобуття ступеня доктора філософії, згідно з «Порядком присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженим Постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 року. Буяк Галина Богданівна заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 032 «Історія та археологія», галузь знань 03 «Гуманітарні науки».

Рецензент доктор історичних наук, професор
кафедри історії України, археології
та спеціальних галузей історичних наук
Тернопільського національного педагогічного
університету імені Володимира Гнатюка

Андрій КЛШ

